

DXXXV

Hom constata amb esparverament com cada dia minva la pràctica de les bones maneres i d'aquella *etiqueta* que a estudi en dèiem *urbanitat*, que és tan indispensable en les organitzacions vertaderament democràtiques. Ens diran que són fórmules antiquades, ganes de complicar la vida, manifestacions massa sovint insinceres, però nosaltres seguim creient que la urbanitat és una saludable disciplina espiritual, un hàbit que perfecciona l'individu, tota vegada que es torna més agradable als seus semblants. Apar com si *l'etiqueta* volgués reservar-se solament per aquells ambients aristocràtics que es mantenen gràcies a les reverències i a les restriccions del protocol.

No; l'*etiqueta*, en el terreny democràtic, exclou les afectacions reverencioses, però constitueix un vertader protocol de bons costums i sobre tot de tolerància. La urbanitat del poble radica exclusivament en donar als seus sentiments, en tot cas nobilíssims, aquella exteriorització concordant, aquella investidura digne que promou la simpatia.

Es precis curar extremadament de la urbanitat, puix aquesta no és privativa de l'estament social, sinó de la major elevació d'esperit. «De porc i de senyor se'n vé de mena», diu la dita popular, i hom ha de preocupar-se que lla on no hi poden entrar els refinaments de la cultura, per manca de possibles, al menys hi sojorní el senyoriu de la urbanitat, que és la base de la cultura.

Una anècdota. Quan Eugènia de Montijo ni somniava tan sols ésser l'esposa de Napoleó III, joveneta encara, mentre passejava pels afores de Madrid, acompanyada de la seva governanta, s'escaigué passar per aquelles contrades un enterrament. La carrossa fúnebre no portava cap acompanyant; el mort se n'anava a la darrera estada sense el més lleu afecte familiar, ni l'elemental respecte degut en aquests casos. Eugènia de Montijo, que era una gran senyora, encara que, com dèiem, una gentil joveneta, omplenà el càrrec que els demés havien abandonat i, junt amb la seva governanta, seguí rera el taüt fins el lloc d'eternal repòs.

Eugènia de Montijo era ja emperatriu dels francesos. Acabava de casar-se i la

joia de la seva mare, donya Manuela de Montijo, no tenia límits. Donya Manuela, intrigant com era per naturalesa, es veia ja en el paper d'emperatriu mare. I quan, després de les esposalles, abandonà la residència dels nou casats i se n'anà a l'Eliseu, el trobà tancat i barrat. Un criat li digué: «Senyora: Per ordre de S. M. l'Emperador, les vostres maletes us esperen al comboi que ha de reintegrar-vos a Madrid».

Napoleó III, carregat de raó per procedir així, tenia mil altres maneres d'aconseguir-ho, però el que no tenia era l'educació, el senyoriu, la urbanitat d'aquell seu antecessor que va saber morir com un emperador a l'illa de Santa Elena.

L'ALTRE

COMENTARI LINGÜÍSTIC

Un castellanisme sintàctic molt estès

Antigament, quan en una oració hi havia un temps de verb compost, el participi passat que en formava part concordava sempre amb el complement directe. Deien: «Els hem *escrites* dues cartes.»

El castellà, el romanès i el portuguès van decantar-se posteriorment per la no concordança en tots els casos. En castellà diuen: «Les hemos *escrito* dos cartas» així com «A tus hermanas, no las he *visto*.» En canvi, en català, malgrat que diguem «Els he *escrit* dues cartes» hem de dir «Les teves germanes, no les he *vistes*.»

En el primer cas, doncs, no fem concordança. Igual diem «Hem *escrit* un paper» com «Hem *escrit* dues cartes.» Però així com en castellà diuen «Las he *visto*», en català hem de dir «Les hem *vistes*» i no pas «Les hem *vist*», perquè el participi agafa el gènere i nombre del complement directe quan aquest és representat per un pronom feble de tercera persona.

Remarquem l'exemple. És correcte de dir «He *vist* les teves germanes», però si ja estem parlant «de les teves germanes» i les representem en l'oració amb el pronom *les*, aleshores no direm «Les he *vist*» sinó «Les he *vistes*».

Més exemples: «He *salutat* els teus amics», però «Els he *saludats*»; «Han *agafat* dos lladregots», però «Els han *agafats*»; «Han *guanyat* la cursa», però «L'han *guanyada*».

Si darrera el verb en temps compost ve un verb en infinitiu, hem de mirar si el complement depèn del temps compost o bé de l'infinitiu.

Els exemples, com sempre, ens aclariran millor la regla: «He sentit cantar les noies.» «He sentit cantar les cançons.» Si comparem aquestes dues oracions, veurem que tant «les noies» com «les cançons», poden ésser substituïts pel pronom *les*, però així com quan ens referim a «les noies» no podem dir «He sentit cantar-les», si parlem de «les cançons» direm «He sentit cantar-les», perquè «les noies» no depèn de «cantar» i, en canvi, «les cançons», sí. Aquesta circumstància fa que si anteposem el pronom «les» diguem, referint-nos a «les noies», «Les he *sentit* cantar» però si al·ludim a «les cançons» hem de dir «Les hem *sentides* cantar.»

Correntment, tant en el llenguatge parlat com en l'escrit, per influència del castellà, no fem aquesta distinció i en tots els casos diem com els castellans, «Les he *sentit* cantar.»

Bo serà que ens aversem a rebutjar la forma única castellana, si volem conservar la característica catalana sobre la concordança en els casos esmentats.

E. SARROCA

Granollerí: Llegeix LA GRALLA

**destil·leries
montañá**

alcohols
anisats
licors
vins

granollers

Especialitat

Anís La Perla del Vallès

Carrer Joan Montañá, 72

Telèfon 53

Sucursal a MÀTARÓ

Granollerí: Subscriu-te a LA GRALLA